SEXTIL PUȘCARIU ȘI UNIREA BUCOVINEI[1]

Acad. ALEXANDRINA CERNOV

Sextil Pușcariu and the Union of Bukovina

(*Abstract*)[*]

In her speech delivered during the solemn session of the Romanian Academy, which was organized in Suceava on November 16, 2018, Alexandrina Cernov, an honorary member of the Romanian Academy, presented some ideas regarding the union of Bucovina with Romania. She focused on the situation of the province at the end of 1918, as well as on the role of some Bukovinian personalities in accomplishing the union, such as Sextil Pușcariu, Ion Nistor and Iancu Flondor.

Keywords: Bukovina's union, personalities of Bukovina, Sextil Pușcariu, Iancu Flondor, Ion Nistor.

Stimate domnule președinte al Academiei Române, Ioan-Aurel Pop, stimați domnilor vicepreședinți Victor Voicu și Răzvan Theodorescu, onorată asistență, sunt onorată pentru faptul că mi s-a dat posibilitatea să vorbesc aici. Am venit aici cu un prinos, nr. 99 al „Glasului Bucovinei", prin urmare următorul număr care o să apară în luna decembrie va fi numărul 100. Pentru noi este un simbol, pentru că s-au împlinit 100 de ani de când ardeleanul Sextil Pușcariu, pe atunci decan al Facultății de Litere de la Universitatea germano-austriacă din Cernăuți, scoate, în 22 octombrie, ziarul „Glasul Bucovinei". Pot să afirm aici cu toată responsabilitatea că unirea Bucovinei cu Țara a început de la Sextil Pușcariu. Întors de la război, acesta găsește la Cernăuți o societate absolut dezorientată, partide certate între ele. Chiar și la Universitate, la facultate, găsește o atmosferă foarte diversificată și foarte complicată. Și atunci, Pușcariu, făcând o analiză în memoriile sale a situației și a atmosferei care se instaurează după Primul Război Mondial (acesta face o analiză și Parlamentului de la Viena și a stării de spirit a polonezilor, a

[1] Comunicare susținută în cadrul Sesiunii omagiale a Academiei Române, *100 de ani de la Unirea Bucovinei cu România*, Suceava, 16 noiembrie 2018.

[*] Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXVI**, *2* (53), p. 373–375, Rădăuți – București, 2019

BDD-A32693 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:02 UTC)

ucrainenilor, a cehilor), declară: „Numai noi, românii, nu putem să stăm deoparte”, „acum începem”. Acesta se adresează intelectualilor de la Cernăuți, cu care se sfătuiește în casa doctorului Isidor Bodea (al cărui nume ne este bine cunoscut) și inițiază revista „Glasul Bucovinei”. În primul număr, Sextil Pușcariu publică programul românilor din Cernăuți, care se numește „Ce vrem”.

După apariția acestui ziar, începe polemica cu Aurel Onciul și cu nemții (precizez că atunci Etzdorf dă puterea și dă dreptate ucrainenilor). Sextil Pușcariu încearcă, în felul acesta, cu echipa lui, să găsească limbă comună cu Aurel Onciul și cu deputații de la Viena, care, de asemenea, s-au dovedit a fi dezbinați. Și aici trebuie să spunem că un rol important îi revine lui Gheorghe Grigorovici, unul dintre deputații români de la Viena, care participă și el foarte activ la procesul de unire. Primele întâlniri cu Aurel Onciul și declarațiile care se fac în acest sens, în care se cere un compromis între poziția lui Sextil Pușcariu și cea a lui Aurel Onciul, îl nemulțumesc pe Iancu Flondor, care se retrăsese, în urma unor intrigi politice, la Storojineț. Acesta se întoarce la Cernăuți, unde se încadrează în lupta pentru unire. Se hotărăște ca, în 28 octombrie, să aibă loc prima Adunare Constituantă, însă la această Adunare Constituantă, care s-a realizat într-o atmosferă conflictuală între Sextil Pușcariu, Iancu Flondor, Aurel Onciul și Etzdorf, începe o luptă aprigă a ucrainenilor, care primesc forțe noi de la Liov. Etzdorf le dă dreptate ucrainenilor și, în 3 noiembrie, are loc Vicea ucraineană, unde Etzdorf le predă puterea din Cernăuți. În Cernăuți însă, și citim aceasta cu lux de amănunte în memoriile lui Sextil Pușcariu, era o atmosferă foarte grea, au fost devastate depozitele de armament, depozitele militare, în oraș se împușcau chiar și copiii, ucrainenii neavând, în fond, o susținere armată și un organ, o instituție care să facă ordine în oraș. În această situație, Iancu Flondor și Sextil Pușcariu hotărăsc să se adreseze la Iași, pentru a fi chemată armata română în Cernăuți, să-i ajute, însă Marghiloman refuză. Peste câteva zile însă vine Brătianu și, în 11 noiembrie, generalul Zadik intră în Cernăuți. În situația aceasta, ucrainenii, cu toată conducerea, se retrag la Liov, însă la sfatul pe care îl primește Sextil Pușcariu și de la Ion Nistor, cu care se întâlnește la Iași.

Aici vreau să fac o paranteză. Există o diferență – la începutul războiului Sextil Pușcariu și Ion Nistor sunt chemați în armată. Dacă Sextil Pușcariu, cu disciplina nemțească, se prezintă la Brașov și pleacă la război, Ion Nistor refuză și se refugiază la București, fiind astfel declarat dezertor și condamnat la moarte. Pelerinajul lui Ion Nistor, care a fost foarte greu, îl găsim descris de fiica lui, Oltea Apostolescu. Nistor a fost în București, unde iarăși îi întâlnește pe nemți (dar și Aron Pumnul, refugiindu-se la București, se întâlnește cu aceeași austrieci), apoi pleacă la Odesa, unde se întâmplă același lucru, la Chișinău, Iași. Dar trebuie să spun că pe tot parcursul acestui itinerar, Ion Nistor ține prelegeri despre istoria României, lucru pe care cu greu el îi realizase și la Cernăuți. Sextil Pușcariu se întâlnește cu regele Ferdinand și cu regina Maria, iar la această întâlnire toți îi sfătuiesc pe bucovineni să facă o nouă Constituantă, în care să se realizeze unirea necondiționată și pe vecie cu Țara. În felul acesta, în 28 noiembrie are loc o nouă

BDD-A32693 © 2019 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:02 UTC)

Constituantă. Prin acest lucru se explică de ce la Cernăuți, de ce în Bucovina au avut loc două Constituante, spre diferență de Basarabia, pentru că între aceste două Constituante a fost acea Vice bucovineană.

Istoria Bucovinei este foarte interesantă. Noi, la Cernăuți, încercăm acum să reconstituim toată istoria pas cu pas, ce s-a întâmplat în această perioadă, care a fost scopul, care a fost pricina din care s-au certat Iancu Flondor cu Ion Nistor, două mari personalități ale Bucovinei. Din punctul meu de vedere, poate că nici nu am dreptate, consider că atunci avusese dreptate Ion Nistor și cei care l-au susținut, pentru că el era pregătit pentru a deveni ministru al Bucovinei. Iancu Flondor deținea controlul situației în interior. Vreau să spun că, în memoriile sale, Sextil Pușcariu l-a numit pe Iancu Flondor omul providențial al Bucovinei pentru că, în situația când, după Constituantă, intervine Vicea ucraineană, Iancu Flondor ținea discursuri prin care i-a îmbărbătat pe români și a menținut trează această idee a unității și i-a îmbărbătat să lupte pentru unirea Bucovinei cu Țara.

Cred că aici mă voi opri, pentru că putem vorbi fără sfârșit. Mă gândeam, la început, să încep de la Aron Pumnul, că, după Revoluția din 1848, fruntașii Revoluției din toate țările românești au poposit la Cernăuți și au fost găzduiți de boierul Doxachi Hurmuzachi, de la Cernauca, și am citit deja că și istoricul Platon de la Iași, care mai întâi l-a criticat pe Ilie Luceac pentru această idee, i-a spus apoi că totuși a avut dreptate. Prima unire, acest proces de unitate, a început la Cernăuți, la Cernauca și avem documente, avem dovezi în această privință.

Aron Pumnul rămâne la Cernăuți, unde devine, la recomandarea fraților Hurmuzachi, primul profesor de limba română la Liceul german din Cernăuți, unde nu găsește nici o carte de literatură, nici o carte de gramatică. Acum vreau să spun că prima periodizare a literaturii române a fost făcută de Aron Pumnul, că prima istorie a literaturii române din toate teritoriile ocupate de români a fost întocmită de Aron Pumnul. Aron Pumnul a întemeiat o școală filologică la Cernăuți și ne vom convinge de acest lucru citind cartea lui Sbiera dedicată lui Aron Pumnul, în care el a publicat și acele lucrări pe care nu le-a publicat Aron Pumnul în timpul vieții. Mai mult decât atât, îndrăznesc să spun și lucrul acesta, publicat și în „Glasul Bucovinei", nr. 3, că bazele ortografiei românești au fost făcute la Cernăuți. Trebuie să citim „Foaia Societății pentru Cultura și Literatura Română", unde în fiecare număr găsim articolele lui Sbiera și ale lui Gheorghe Hurmuzachi. Polemica dintre bucovineni și ardeleni este polemica dintre fonetism și etimologism în ortografia românească. A biruit totuși Sbiera, care a fost unul dintre fondatorii Academiei Române. Maiorescu a preluat această idee din „Foaia Societății pentru Cultura și Literatura Română", însă nu a făcut trimitere la aceasta. Totuși, îndrăznim să spunem că noi, bucovinenii, am pus bazele ortografiei românești.

Vă mulțumesc pentru atenție!

BDD-A32693 © 2019 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.58 (2026-11-16 20:51:02 UTC)